

Programma 381 - Functievervulling Natuur, Bos en Landschap

Op 1 januari 2001 is bij Alterra het nieuwe onderzoeksprogramma Functievervulling Natuur, Bos en Landschap gestart. Dit programma, dat loopt van 2001 tot en met 2004, wordt gefinancierd door de Directie Wetenschap en Kennisoverdracht (DWK) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Dit artikel schetst de achtergronden en inhoud van het programma.

Het programma Functievervulling Natuur, Bos en Landschap, kortweg het programma Functievervulling, is in zekere zin de opvolger van het programma Bosonderzoek (programma 320) dat in 2000 is afgelopen. Ten opzichte van het programma Bosonderzoek is het nieuwe programma sterk verbreed: niet alleen bos, maar ook natuur en landschap(selementen) maken deel uit van het programma. Omdat het beheer bepalend is voor realisatie van de doelstellingen op het gebied van natuur, bos en landschap, vervult de beheerder een centrale rol in het onderzoeksprogramma.

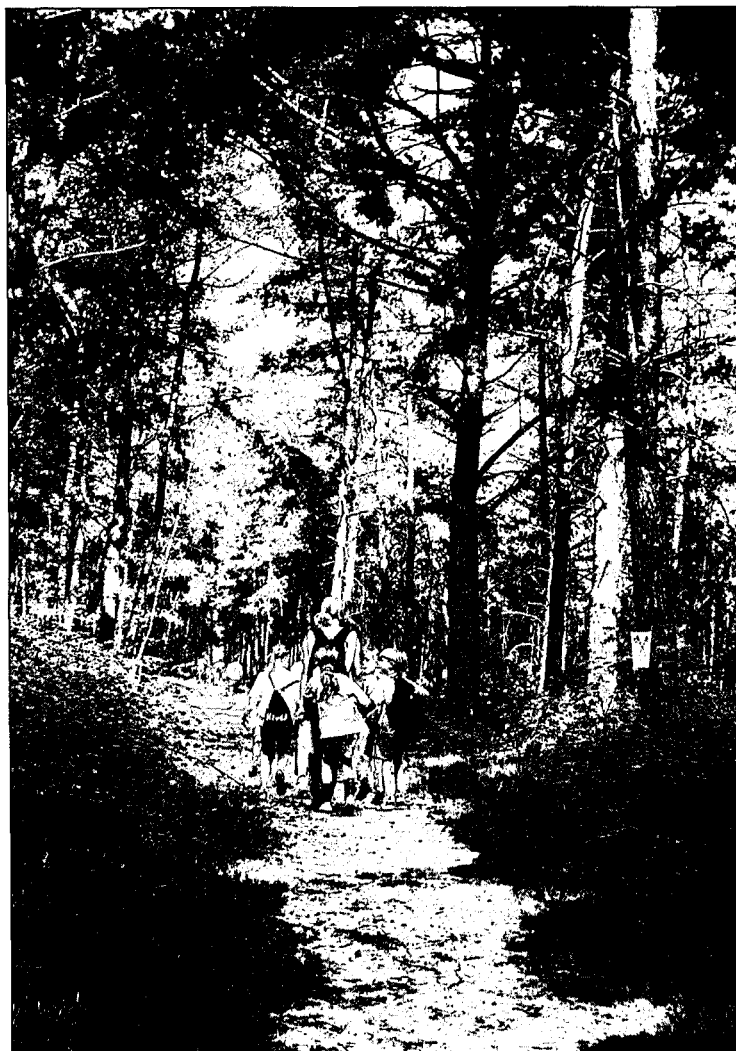
Het is belangrijk dat beheerders een goede toegang hebben tot kennis over het functioneren van natuur, bos en landschap en dat zij deze kennis in hun beheer en bedrijfsvoering kunnen toepassen. Daarnaast vraagt het beleid om kennis over de wijze waarop ze beheerders kan ondersteu-

nen. Het doel van het programma Functievervulling is daarom: voorzien in de kennisbehoefte van het beleid en de beheerders met betrekking tot beheer en gebruik van natuurterreinen, bossen en landschapselementen. Centraal staat daarbij het bedrijfsniveau. Het programma is uitdrukkelijk gericht op concrete toepassing in de beleidsprak-

tijk en het beheer en heeft dan ook primair een toegepast karakter.

Thema's

In het kennisveld van beleid en beheer van natuur kunnen 3 belangrijke factoren worden onderscheiden: (1) maatschappelijke condities, (2) ecologische condities en (3) bedrijfscondities.



Maatschappelijke functievervulling

Ecologische processen

Gezamenlijk bepalen deze factoren niet alleen het functioneren, maar ook de sturingsmogelijkheden van natuur als essentieel onderdeel van onze leefomgeving. Vanuit deze gedachtegang is het programma Functievervulling verder uitgewerkt in drie thema's, namelijk:

1. maatschappelijke functievervulling;
2. integratie van ecologische processen;
3. bedrijfsvoering.

1 Maatschappelijke functievervulling

Binnen het thema maatschappelijke functievervulling staat de relatie tussen maatschappij en beheerder en de invloed van het beleid op deze relatie centraal. Het onderzoek binnen dit thema richt zich op het vergroten van inzicht in, het ontwikkelen en toepasbaar maken van kennis over en het stimuleren van toepassing van kennis op het gebied van functievervulling en verzilveren, vermarkten en evenwichtig investeren.

Bij het onderwerp functievervulling gaat het om de relatie tussen de wensen van de maatschappij



met betrekking tot natuur, bos en landschap enerzijds en de inrichting en het beheer van deze terreinen anderzijds. De belangrijkste vragen binnen dit onderwerp zijn:

– hoe kan een beheerder met zijn beheer en bedrijfsvoering inspelen op de wensen die er in de maatschappij leven m.b.t. de functies die zijn terreinen moeten vervullen?

– hoe kan een beleidsmaker de functievervulling van natuur, bos en landschap sturen en ondersteunen door zijn/haar activiteiten in verschillende fasen van de beleidscyclus?

Bij het onderwerp verzilveren, vermarkten en evenwichtig investeren gaat het om het ontwikkelen van mogelijkheden voor beheerders en beleidsmakers om het beheer en de inrichting van natuur op bedrijfsniveau op een duurzame wijze te financieren.

2 Integratie van ecologische processen

Binnen het thema Integratie van ecologische processen staat de relatie tussen de beheerder enerzijds en de ecologie anderzijds centraal. De belangrijkste vragen binnen dit thema zijn:

– hoe kan de beheerder bijdragen aan behoud of versterking van belangrijke soorten, groepen van soorten, levensgemeenschappen en ecosystemen, rekening houdend met hun ecologische eigenschappen en de ecologische mogelijkheden van het terrein?

– op welke wijze worden de ecologische mogelijkheden beperkt door externe factoren (andere functies of invloeden van buiten het terrein)?

Binnen het thema ecologische

Bedrijfsvoering (Foto's: Henk van Blijterswijk)



processen zijn de volgende speerpunten onderscheiden:

1. indicatoren voor natuurkwaliteit: onderzoek naar functionele en meetbare parameters en indicatoren voor natuurkwaliteit;
2. natuurkwaliteit en spontane processen: onderzoek naar de specifieke natuurkwaliteiten van (bestaande en nieuw aan te leggen) zelfregulerende ecosystemen en de plaats waar deze systemen het beste tot ontwikkeling kunnen komen;
3. natuurkwaliteit en multifunctionele natuur: onderzoek naar de natuurkwaliteiten van beheerde natuur en naar de relatie tussen medegebruik (productie, recreatie) van natuur;
4. natuurkwaliteit en multiple stress: onderzoek naar de mate waarin en de wijze waarop de beheerder bij realisatie van zijn doelstellingen door milieuomstandigheden wordt gefrustreerd.

3 Bedrijfsvoering

Binnen thema 3 staat de bedrijfsvoering centraal: hoe gaan beheerders om met de bedrijfsvoering en op welke wijze kan de bedrijfsvoering verbeterd worden?. Daarnaast richt het onderzoek zich op de bedrijfsomgeving en de ontwikkelingen die vanuit de omgeving de bedrijfsvoering beïnvloeden. Doel van thema 3 is beheerders te ondersteunen bij het realiseren van een op maat toegesneden doelgerichte bedrijfsvoering en het beleid te adviseren in de wijze waarop ze de beheerders hierbij zo goed mogelijk kan ondersteunen. De onderwerpen die in the-

ma 3 centraal staan, zijn:

- doelgerichte bedrijfsvoering: de ontwikkeling van methoden en hulpmiddelen die beheerders bij hun bedrijfsvoering kunnen toepassen;
- kosten-doelrealisatie: kennisontwikkeling t.b.v. de strategische besluitvorming;
- kansen en bedreigingen: onderzoek naar de ontwikkelingen die de bedrijfsvoering vanuit de bedrijfsomgeving beïnvloeden en de kansen en bedreigingen die dit voor de bedrijfsvoering biedt;
- efficiency in bedrijfsvoering: kennisontwikkeling t.b.v. de operationele bedrijfsvoering.

Communicatie

De doelgroep van het programma bestaat enerzijds uit (medewerkers van) de LNV-beleidsdirecties en anderen die zich bezighouden met het beleid voor de groene ruimte. Anderzijds bestaat de doelgroep vooral uit de eigenaren en beheerders van natuur en de organisaties die hen daarbij ondersteunen. Gezien het grote maatschappelijke belang van natuur en de positieve uitstraling naar andere sectoren, is kennisontwikkeling ten behoeve van de praktijk van het natuurbeheer tevens een investering in de kracht en de kwaliteit van de groene ruimte. Maatwerk in kennisontwikkeling, kennisgebruik en doorvertaling van kennis is daarbij noodzakelijk. Via rapporten, artikelen, handboeken en brochures en ook door middel van workshops, onderzoeksdagen, colloquia en de internetpagina's van het programma zullen de resultaten van het programma

worden gepresenteerd en zal kunnen worden gediscussieerd over de onderwerpen uit het programma.

Participatie

De betrokkenheid van de (potentiële) gebruikers van het onderzoeksprogramma is groot. Niet alleen is het programma Functievulling voor de komende 4 jaar mede opgesteld op basis van het advies van een groot aantal gebruikersgroepen. Maar ook bij het opstellen van de afzonderlijke projecten en bij het uitvoeren ervan wordt dankbaar gebruik gemaakt van de kennis en adviezen van de gebruikers. Het werkplan voor 2001 is inmiddels vastgesteld en de projecten zijn door de betrokken onderzoekers opgestart. Dit neemt niet weg dat uw inbreng in deze projecten en ook in de projecten die de komende 3 jaren zullen worden geformuleerd en uitgevoerd, zeer op prijs wordt gesteld.

Contact

Als u meer informatie wilt hebben of als u op- en aanmerkingen over het programma kwijt wilt, dan kunt u contact opnemen met Martijn van Wijk (programmaleider Alterra, tel. 0317-477728/ e-mail:

M.N.vanWijk@Alterra.wag-ur.nl) of Marjanke Hoogstra (programmasecretaris Alterra, tel. 0317-477729/ e-mail: M.A.Hoogstra@Alterra.wag-ur.nl).

U kunt ook op de internetpagina's van het programma kijken: www.terra.wageningen-ur.nl/programma/381/381.htm